

Kampen om det gode politiarbejde – før og nu

FRA DET EVIGE POLITI TIL PROJEKTPOLITIET

- EN KAMP OM POSITION OG IDEOLOGI

AF MIKKEL JARLE CHRISTENSEN

JURIST- & ØKONOMFORBUNDETS FORLAG. 2012.

279 sider. Pris ca. 350 KR.

AF KAREN ELLEN SPANNOV

Man sættes på prøve, når man går i gang med Mikkel Jarle Christensens bog om politiets arbejdsopgaver og prioriteringer set i forhold til forskellige regimer, som i Danmark har afløst hinanden over en 400-årig periode. Det første afsnit om metode er tungt at bestige, og også i resten af bogen kunne man ønske sig lidt oprydning i ph.d.-jargonen og lidt mere trofasthed mod kronologien, når nu bogen udbydes til at større og mere diversificeret publikum end et videnskabeligt bedømmelsesudvalg.

Men det er spændende stof. Hvis man leder efter oprindelsen til det danske politi, skal man helt tilbage til 1400-tallets Frankrig, hvorfra begrebet om politi med inspiration fra Aristoteles' værker bredte sig til Tyskland og videre til Danmark. Den allerførste spæde politilovgivning blev gennemført i Danmark inden reformationen i 1536, men i det store og hele var selve reformationen instru-

mental for indførelse af politi og dertil hørende lovgivning. Samtidig indebar skabelsen af politi, at befolkningen blev synlig som et domæne, der kunne styres.

Det var politiets opgave at sikre den statslige balance ved at intervenere i befolkningen..

Selve ordet politi kommer fra Aristoteles' værker og indikerer i sin oprindelige form 'politeia' både statens indre balance mellem befolkningsgrupper og mere normativt den ideelle udformning af 'politien', som det i første omgang kom til at hedde.

Teoretisk deler Christensen politiets udvikling i tre regimer, som har hver sine kendetegn, og som åbner for forskellige legitimitetsformer og forskellige opfattelser af, hvad det gode og rigtige politiarbejde er: Borgerregimet, der bygger på Rousseau's tanker om borgere og den sociale kontrakt, industriregimet, der har en hierarkisk opfattelse af arbejdslivet og fokuserer på effektivitet og

produktivitet og som det nyeste projektregimet, der prioriterer fleksibilitet, omstillingsevne, netværkssamarbejde og den enkeltes evne til at skabe disse forudsætninger for moderne politiarbejde.

Det gode politiarbejde kan i alle tre regimer ses at genspejle de i samfundet gældende normer. Dermed bliver bogens historisk-sociologiske analyse af politiets skiftende normer på en måde også historien om forandringen i samfundets normer. Politiets udvikling er både afhængig af de store omvæltninger, som indførelse af demokrati, industrialisering og globalisering bringer med sig, men også påvirket af mere lokale stridigheder om, hvad det gode politiarbejde er.

Der har i tiden, siden politiet blev oprettet, været tale om en gennemgribende transformation af den danske politistyrke og dens arbejdsmetoder. I begyndelsen var det en flok slet uddannede og stokkebevæbnede mænd, der delvist skulle inddrive deres egen

løn fra befolkningen, og hvis hovedopgave bestod i at værne om den private ejendomsret og den sociale orden i det enevældige kongedømme. Efter enevældens ophør opstod der en del diskussion om politiets rolle, og i løbet af 1800-tallet og først i 1900-tallet gennemføres en del reformer. De fleste af reformerne var stærkt inspireret af, hvordan det engelske politi blev organiseret, og var dermed også præget af en opdeling mellem et uniformeret ordenspoliti og et særskilt kriminalpoliti, hvis arbejde var videnskabeligt baseret og i øvrigt svært populært på grund af datidens detektivromaner.

Anden Verdenskrig vendte op på mangt og meget, og dannelsen af NATO, FN, EF og OECD gjorde sammen med opbygningen af velfærdsstaten og den dermed forbundne høje erhvervsfrekvens og internationale samhandel, at politiets arbejdsopgaver måtte reformuleres. Delingen mellem Vest- og Østeuropa nødvendiggjorde også efter de flestes mening nye sikkerhedspolitiske indsatser. Sikkerhedsapparatet skulle være modstandsdygtigt både mod fascismen og kommunismen. Især samarbejdet med NATO havde konsekvenser for politiets opgaver, idet politiet i tilfælde af krig skulle støtte militæret. Det indebar, at politiets struktur i indretningen af politiregioner blev afstemt med den foreliggende forsvarsstrategi.

Men ellers var det i overensstemmelse med det industrielle regime, at ønsket om et effektivt og produktivt politi, der kunne sikre velfærdsstatens gnidnings-

løse funktion, bar politikredsreformen i 1973 igennem. Hvad de helt konkrete politiopgaver skulle bestå af, var det i høj grad op til politiet selv at definere. Der var dog fire forhold, som især spillede ind. Urbaniseringen og den dertil knyttede stigende kriminalitet fik betydning for definitionen af politiopgaver. Registrering af biler og regulering af en stærkt stigende trafik indebar andre udfordringer. Det stigende samkvem med udlandet, og hvad det indebar af øget grænsekontrol, smugleri af tobak og narkotika og andre internationale forbrydelser, måtte også tages i betragtning. Endelig mente man, at selve den nye organisatoriske inddeling af Danmark, med farvel til sognene og goddag til nye kommuner, også krævede hensyn. Overordnet lå det i luften, at den rationaliseringsgevinst, der måtte være ved at indskrænke antallet af politistationer, skulle tilfalde politiet, fordi den ville blive nødvendig til løsningen af nye opgaver.

Blandt disse nye opgaver var ungdomsnarkomanien, som det så drabeligt hed, da et stigende – men numerisk stadig beskeden – antal unge i 60'erne og 70'erne eksperimenterede med euforiserende stoffer og samtidig lod håret gro og klædte sig betydeligt mere tvangfrit, end det pæne borgerskab brød sig om. Danmark havde underskrevet en international konvention om narkotiske stoffer, der forbød uautoriseret fremstilling af og handel med en bred vifte af narkotiske stoffer. Da brugen af stoffer steg, blev afdeling N oprettet i kriminalpolitiet til at klare de ny udfordringer. Inspira-

tionen kom næsten udelukkende fra DEA (Drug Enforcement Administration) i USA, og man benyttede ligesom amerikanerne politiagenter, telefonaflytninger og varetægtsfængslinger i kampen mod stofferne. Ordenspolitiet oprettede, sideløbende med kriminalpolitiets infiltrering af suspekte miljøer, Uropatruljen, hvor civilklædte betjente blev sendt ind i de miljøer, hvor stofferne blev omsat.

Efterretningstjenesten havde også nok at se til i et Europa, hvor jerntæppet satte sit tydelige præg på alt, der lignede sikkerhedsforanstaltninger. Desuden arbejdede stadig flere danske betjente for en tid i udlandet, efterhånden som det blev mere almindeligt at udstationere dem enten alene eller som en del af en militær styrke. Cypern var det første sted, hvor man udstationerede politibetjente i et forsøg på at dæmme op for konflikten mellem øens to nationale grupper.

Den seneste politireform fra 2007 søger at befæste allerede igangværende tendenser til mere individuelle og netværksbaserede måder at arbejde på, som er tæt knyttet til globaliseringsprocessen. Parallelt med afviklingen af den kolde krig blev det europæiske sikkerhedsfelt omstruktureret, og der blev fokuseret på nye trusler og organiseret kriminalitet. Det har givet politiet en helt central placering som garant for en ordentlig efterforskning af kompliceret kriminalitet og terrorisme. I projektpolitiet opstod der samtidig nye forestillinger om det gode politiarbejde. Opfattelsen er, at analytiske kompetencer, fleksibili-

Bøger

tet og forandringsparathed er helt centrale for arbejdet i tværfaglige team og netværk. Det anses også for at være lettere at stimulere de ansattes kreativitet og engagement, når arbejdet er problemorienteret.

I slutningen af sin bog giver Christensen en beskrivelse af, hvordan politiet klarer den store opgave med at opretholde ro og orden under COP-15-mødet i København. 7.000 politibetjente var udstationeret for at klare udfordringen, og når undtages seancen, hvor lovlige demonstranter blev sat 'i futtog' på den kolde gade uden adgang til toiletter i timevis, gik det - internt beskuet - godt. Ingen større katastrofer. Christensen medtager

denne begivenhed, fordi den kan bruges til at demonstrere, at politiets arbejde stadig har træk fra de forskellige historiske perioder.

Så selv om det moderne politi primært berømmer det projektor-ganiserede arbejde, så er der stadig en del personale i politiet, som er underlagt krav fra industrialiseringsregimet, og hvis indsats måles med administrative flueben. Politiets tilstedeværelse som den fysiske forhindring for forstyrrelse af den offentlige orden er magen til det, som var grundlaget for politiets arbejde helt tilbage under enevælden. Også det forvaltningsansvar, som politiet udøvede inden COP-15 i form af tilladelser til demonstrationer med mere,

fortaber sig i historien.

Så det nye er flettet sammen med det gamle. Politiets fysiske styrke kan ikke undværes. Kun dele af staben tilkæmper sig arbejdsforhold, som ikke er underlagt stadig kontrol, fordi den forandrede forestilling om det gode politiarbejde indebærer flest fordele for den gruppe, der efterforsker komplekse, internationale forbrydelser.

Der er en detaljeret indholdsfortegnelse, stikordsregister og masser af litteraturhenvisninger til særligt interesserede. ■

KAREN ELLEN SPANNOV
ETNOGRAF, MAG.ART., PH.D.

SMÅ ORD OM STORE SPØRGSMÅL

AF NILS CHRISTIE

UNIVERSITETSFORLAGET, OSLO. 2010.

Dansk udgave på forlaget Mindspace 2012

126 sider. Pris ca. 200 KR.

Det kærligste kampskrift

Den norske kriminolog Nils Christie har skrevet en ufatteligt klar og god lille bog om de små ords betydning for den samtale, der holder os sammen.

AF RUNE LYKKEBERG

Sådan taler han virkelig selv. Han bruger små ord, alle kender, og fortællinger, ingen ikke kan forstå. Og han er en af de samfundsforskere i Skandinavien, som har nået størst global indflydelse. Den norske kriminolog Nils Christie har rejst over hele verden med sine enkle forklaringer på spørgsmål, vi almindeligvis regner for ualmindeligt komplekse. Han skriver i sin nye bog *Små ord for store spørgsmål*, at han aldrig er stødt på et problem, han ikke kunne forklare i et nor-

malsprog, alle forstår og selv taler. Der er ikke noget i hans videnskabelige univers, som ikke kan oversættes fra videnskabelige begreber til hverdagsprog. Hele hans bog er et kampskrift imod den brug af sproget, som spærrer for samtale og skubber dem ud, som ikke kan tale med. For Christie er samfundet en stor samtale, og forskellen på borgernes passive resignation og aktive engagement er det sprog, vi taler: 'Hvis vi vil bidrage til at skabe et samfund af aktive deltagere, og det vil jeg, er det de mange små ord, som må tages i brug.'